

KONYA MEVLÂNA DERGAHI

Dr. Naci BAKIRCI
Mevlâna Müzesi Müdür Yardımcısı

ÖZET

Türk kültür tarihinin önemli kurumlarından birisi olan Mevlevîlik kültür hayatımıza yüzlerce yıl tesir etmiştir.

Mevlevîlik tarikatının piri olan Hz. Mevlana'nın Anadolu Selçukluları döneminde sultanların gül bahçesi olan yere 1273 yılında defnedilmesi yaptırılan türbe ve ilave yapılarla genişleyen dergâh tüm Mevlevîlerin merkez asitanesi durumuna gelmiştir.

Mevlana Dergahında Hz. Mevlana'nın Türbesi, Semahane, Mescit, Derviş Hücreleri, ile Osmanlı döneminde yaptırılmış türbeler yer almaktadır.

Konya Mevlana Dergâhı zengin devlet adamları tarafından hediye edilen eşyalarla her geçen gün zengin bir koleksiyon halini almıştır.

1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılması üzerine dergâh 1927 yılında müze olarak hizmete açılmıştır.

Mevlana Müzesi günümüzde sahip olduğu koleksiyonlar ve el yazması eserlerin bulunduğu kütüphaneleri ile kültür hayatımıza katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Mevlana, Dergah, Türbe, Semahana, Derviş Hücreleri,*

KONYA MAWLANA DERGAH

Dr. Naci BAKIRCI
Mevlâna Müzesi Müdür Yardımcısı

ABSTRACT

Mawlawiyya, one of the important institutions in Turkish history of culture has influenced on our cultural life for hundreds years.

In 1273, Mawlana, master of the Mawlawiyya order was buried at the place of sultan's rosegarden during the time of Anatolian Seljukids. And then tomb were established and Dergah extended with additional structures. So, it became central capital (asitane) of all Mawlawis.

At Mawlana Dergah, there are Tomb of Mawlana, Semahane, Masjid, Dervish Rooms and tombs constructed at the time of Ottomans.

Konya Mawlana Dergah gradually turned into a rich collection as a result of gifts presented by the rich statesmen

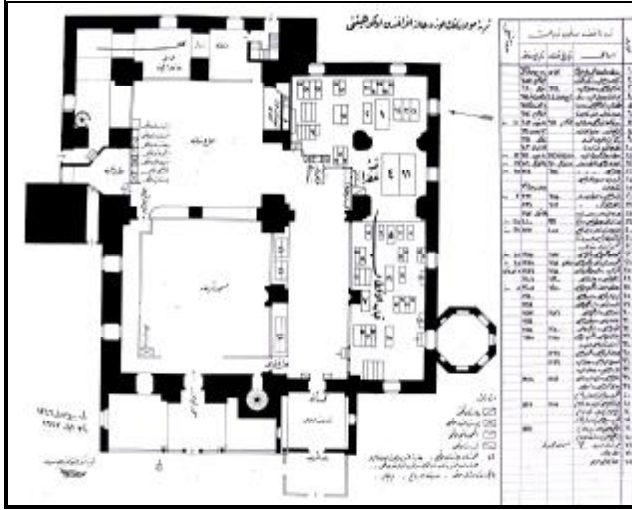
On the abolishment of tekke and zaviyes in 1925, Dergah was opened as museum in 1927.

Mawlana Museum in which there exist collections and manuscripts contributes to cultural life in our time.

Key Words: *Mawlana, Dergah, Tomb, Semahane, Dervish Rooms.*

Türk kültür tarihinin önemli kurumlarından birisi olan Konya Mevlâna Dergahı

Hız. Mevlâna'nın babası Bâhâeddin Ülema Sultan Veled'in 1231 yılında vefatı üzerine, Selçuklu Sultanlarının Gül Bahçesi olarak bilinen günümüzdeki Mevlâna Dergâhına defin edilmesiyle önce mezarlık olarak kullanılmaya başlanmış, 17 Aralık 1273 yılında Hz. Mevlâna'nın vefatı üzerine onunda defini bu bahçeye yapılmıştır. 274 yılı sonbaharında tamamlandığı kabul edilen türbesi ve onun etrafında gelişen mimari mekanlar Mevlâna Dergahı haline dönüşmüştür. (Plan 1)

1. Plan Mevlâna Müzesinin planı

Konya Mevlâna Dergahı 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatıldığı tarihe kadar Mevleviliğin Merkez Asitânesi olmuştur. Dergah 1926 yılında Konya Asarı Atika Müzesi olarak düzenlenmiş ve 1927 yılında da hizmete açılmıştır. (Resim 1-2)1954 yılında da Mehmet Önder'in Müze Müdürlüğü zamanında yeniden yapılan teşhir ve tanzimle Mevlâna Müzesi olarak düzenlenmiştir.

1-Mevlâna Dergahının Asarı Atika Müzesi olarak düzenlendiğini gösteren bir resim

2-Dergahın müze olarak açılışının yapıldığı gün

Müze bahçesi içerisinde Hz. Mevlâna'nın Türbesi, Semâhâne, Mescit, Derviş Hücreleri, Mutfak, Meydan-ı Şerif Odası, Çelebi Dairesi, Şadırvan, Selsebil, Hürrem Paşa, Sinan Paşa, Hasan Paşa, Fatma Hatun, Mehmet Bey ile Eflaki De-de'nin türbeleri yer almaktadır.

Mevlâna Müzesi'nde bulunan koleksiyonların tamamına yakını eski Mevlevi Dergahı'ndan müzeye nakledilen eserlerden oluşmaktadır. Mevlâna Dergahı'nın müzeye dönüştürülmesi ile burada bulunan eserlerin envanterleri yapılmış koleksiyon bozulmadan eserlerin tamamı korunarak gelecek kuşakları aktarılmıştır.

Müze koleksiyonunda kıymetli el yazmaları, halılar, kumaşlar, tarikat eşyaları, madeni eserler ile musiki aletleri bulunmaktadır. Müzenin Tilaved Odası'nda el yazması levhalar, huzurda cam ve madenden yapılmış kandiller, semahane de maden eserler, ahşap eserler, musiki aletleri ile kıyafetler, mescitte el yazması kitaplar, halı seccadeler ve Sakalı Şerif kutuları sergilenmektedir. Derviş Hücrelerinde küçük tarikat eşyaları ile kumaşlar, mutfakta bakırdan yapılmış mutfak eşyaları teşhir edilmektedir.

Hz.Mevlâna'nın Türbesi

Hz. Mevlâna'nın ölümü üzerine Selçuklu Sarayı'ndan Alâmeddin Kayser ile Süleyman Pervane'nin karısı Gürcü Hatun tarafından Mimar Tebrizli Bedredin'e 160 bin dirhem harcanılarak yaptırılmıştır¹. Kaynaklara göre türbenin inşaatı 1274 yılında tamamlanmıştır². (resim 3)

3-Hz. Mevlâna'nın Türbesi

4-Türbenin içten görünümü

Mezar odası bulunan türbe, dört fil ayağı üzerinde yükselmektedir. Türbenin üç yanı açıktır. Üst örtüsü dıştan dilimli olup çinilerle kaplanmıştır. Türbenin fil ayakları, kubbesi ve güney duvarı kalem işi süslemelerle bezelidir. Güney duvarı-

¹ Ahmet Eflaki, Ariflerin Menkıbeleri, C.1., İstanbul, 1964,s.549.

² Haluk Karamağaralı, "Mevlâna'nın Türbesi", Türk Etnografya Dergisi, VII-VIII, 1964-1965,S.1,

nın orta kısmında bu süslemelerin ne zaman ve kim tarafından yapıldığını açıklayan kitabe³ ile duvarın üst kısmında pencerenin iki yanında bahçe manzaralı malakari tarzında yapılmış süslemeler yer almaktadır.(resim 4)

Türbe ilk yapımından sonra Karamanoğulları ve Osmanlılar döneminde onarımlar görmüştür. Türbenin ilk büyük onarımı, Karamanoğullarından Alâeddin Ali Bey (1357 —1398) zamanında yaptırılmıştır⁴. Onarımda türbenin külâhı kaldırılmış yerine bu günkü dilimli gövdesi yaptırılmıştır. Ayrıca türbenin gövdesi ve külâhı çinilerle kaplanmıştır. Türbe, Osmanlı Sultanı II.Beyazid zamanında önemli bir onarım daha görmüştür. Bu onarımda türbenin kalem işi süslemeleri Halepli Mevlevi Mehmet oğlu Abdurrahman tarafından yapılmıştır.

Türbe, Osmanlı Sultanlarından III. Selim, II.Mahmut, I.Abdülmecit ve II.Abdülhamit zamanında onarımlar görmüştür. II.Mahmut tarafından yenilettirilen türbenin çinileri son olarak 1964 yılında Kütahya çinileri ile değiştirilmiştir.

Semâhâne

Mevlevi Ayini semanın yapıldığı yerdir. 17.50 x 17.50 m. ölçülerinde kare plana sahiptir. Semahane, dört fil ayağı üzerinde yükselen bir kubbe ile örtülüdür.(resim 5) Kubbenin içi geometrik, bitkisel ve rûmî motiflerinden oluşan kalemişiyle süslenmiştir. Semahanede mutrip, kadınlar mahfeli ile erkekler mahfeli bulunmaktadır. Semahane Osmanlı Sultanı II.Selim tarafından yaptırılmıştır⁵. II.Abdülhamit döneminde semahaneye kadınlar ve erkekler mahfeli ilave edilmiştir⁶.

5-semahane kubbe süslemeleri

6-semahanenin içten görünümü

Semahanenin duvarlarında madalyonlar içerisinde bulunan kalem işi süslemeleri 1888 yılında Konyalı hattat ve ressam Mahbub Efendi tarafından yapılmıştır. Kitabesi Mescidin güney davarında yer almaktadır. Semahanenin kubbesinde, kubbe kasağında ve kubbeye geçiş kısımlarında yer alan kalem işi süslemeleri 1985 yılında yaptırılan restorasyon sırasında sıva altından açığa çıkartılarak yeniletilmiştir⁷.

³ İ.Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, Konya 1964,s.660,

⁴ Hasan Özönder, Konya Mevlâna Dergahı, Ankara 1979.s.25,

⁵ Naci Bakırcı, "1997 Yılı Mevlana Müzesi Semahane Kurtarma Kazısı,IX. Müze Kurtarma Kazıları Semineri. S.98

⁶ Yusuf Akyurt, Konya Asarı Atika Müzesi Rehberi. s.22

⁷ Yılmaz Önge, "Konya Mevlâna Dergahında Yapılan son Onarımlar Hakkında Bazı Düşünceler",

Semahane vitrinler içerisinde, Mevlevi kıyafetleri, şamdanlar, cam kandiller, rahleler, musiki aletleri, zikir tesbihleri ile Mesnevi ve Divanı Kebir'in el yazması nüshaları sergilenmektedir.(resim 6)

Mescit

Semahane'nin batı yönünde yer almaktadır. Mescit 11.60 x 13.30 m. ölçülerinde kareye yakın bir plana sahiptir. Üzeri kubbe ile örtülüdür. Kubbe içten kalem işi süslemelerle bezenmiştir.(resim 7) Bu bezemeler 1985 yılında yapılan restorasyon sırasında yenilenmiştir.

Mescidin, semahane ile aynı dönemde Osmanlı Sultanı Kanuni tarafından yaptırıldığı kabul edilmektedir. Yapım kitabesi olmayan mescitte 1996 yılında Müze müdürlüğü tarafından bir kazı çalışması yapılmıştır. Payandaların altından çıkan ahşap kirişlerin Cornell Üniversitesinde dendrokronolojik analizleri yapılmıştır. Burada çıkan sonuçlara göre semâhânenin II. Selim döneminde yaptırıldığı ortaya koymaktadır.

Mescidin ana girişi batı yöndedir. İki kanatlı kapısı ceviz ağacından künde-kari tekniğinde yapılmıştır. Mescidin ayrıca doğu yönde semaheneden mescide geçişi sağlayan küçük bir kapısı ile güneyde huzurdan girişi sağlayan Çerağ Kapısı bulunmaktadır. Mescidin zemini yerden 35 cm. yüksek tutulmuştur. Mermerden yapılmış mihrabı, ahşaptan yapılmış müezzin mahfeli ile taştan yapılmış kürsüsü orjinaldir.

7-Mescit kubbe süslemeleri

8-Son cemaat yerinin genel görünümü

Son Cemaat yeri mescidin batısında bulunmaktadır. Tilavet Odası girişi ile birlikte 4 bölümlü olan son cemaat yeri 4 kubbeye örtülüdür. Son cemaat yerinin güney batısında yer alan minaresi 1918 yılında yapılmış olup, tek şerefelidir. (resim 8)

Mescitte el yazması Kur'an-ı Kerimler, Mesneviler, Divanı Kebirler, halı secadeler, buhurdanlıklar, saatler ve Sakalı Şerif kutuları sergilenmektedir.

Derviş Hücreleri

Müzenin batı yönünde bulunan Derviş Hücreleri 1584 yılında Osmanlı Padişahı III. Murad tarafından yaptırılmıştır. Kitabesi, 1928 yılında Müze Müdürü Yu-

→ →

VII. Vakıf Haftası Bildirileri, Ankara, 1990, s. 320

suf Akyurt tarafından giriş kapısı üzerindeki yerinden söktürülerek kitabeler seksiyonuna alınmıştır. Müze bahçesinin batı ve kuzey yönünde yer alan Derviş Hücreleri 18 adettir. 1927 yılında dört hücre dışında diğerlerinin ara duvarları kaldırılarak koridor haline getirilmiştir⁸. Günümüzde Derviş Hücrelerinden bir tanesi Şeyh Odası, bir tanesi de Derviş Odası olarak düzenlenmiştir.(resim 9) Derviş Hücrelerinin kapıları koridora açılmaktadır. Dışa bakan pencereleri demir parmaklıklıdır. Her hücrede bir kapı, iki adet pencere ve ocak bulunmaktadır.

9-Postnişin Odası

Derviş Hücrelerinde tarikat eşyalarından pazarcı maşası, teber, keşkül, mütteke, nefir, posta çantası ile çatma ve kemha kumaşlar sergilenmektedir. Burada sergilenen halıların, Etnografya Müzesi'nde sergilenmeye başlanmasından sonra boşaltılan koridor ziyaretçilerin bilgilendirilmesi için sinevizyon salonu haline getirilmiştir.

Mutfak

Derviş Hücreleri ile birlikte 1584 yılında yaptırılan mutfak, 1867 yılında onarım görmüştür⁹. Mutfak giriş kısmının üst katında Kazancı Dede'nin kaldığı bir oda bulunmaktadır. Tonozlu girişten sonra Mevlevi Dervîşi olmak isteyenlerin 3 gün oturup sıvandıkları Saka Postu, Ateşbaz Velî makamı olarak kabul gören yemeklerin pişirildiği ocaklar ile ölen dervişlerin gasillerinin yapıldığı yer karşımıza çıkmaktadır.

10-Mutfaktan bir görünüm

⁸ Yusuf Akyurt, Konya Asarı Atika Müzesi 1926-1934 Seneleri Umumi Raporu (yayınlanmamış). s.53

⁹ Yusuf Akyurt, Konya Asarı Atika Müzesi Rehberi, İst., 1930, s.25

Sema öğretisinin yapıldığı alan ile yemek sofrasının bulunduğu yer, zemine göre yüksek tutulmuştur. Kesme taştan yapılmış binanın üç yana açılan pencereleri bulunmaktadır. 1985 yılında yapılan restorasyon çalışmasında pencerelerin alınlıklarında bulunan bitkisel kalem işi süslemeler açığa çıkartılmıştır.

Mutfak, Mevlevilikte dervişlerin ve misafirlerin yemeklerinin pişirildiği yerdir. Ayrıca tarikata girmeyi kabul eden dervişlere eğitimleri burada verilmiştir. Dervişlerin çile süresi 1001 gündür. Bu süre içerisinde dervişlere 18 çeşit mutfak hizmeti yaptırılmış.

Mutfakta 1990 yılında yapılan yeni düzenlemeyle, hizmetleri canlandıran mankenlerle sergileme yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca dergâhtan kalan bakır mutfak eşyaları sergilenmektedir.(resim 10)

Meydan-ı Şerif

Şeyh Efendi ile dergahta görevli diğer Mevlevi dedelerin sabah namazından sonra kahve içtikleri ve murakebe yaptıkları yerdir. 1867 yılında onarım gören Meydan-ı Şerif Odası, günümüzde Müdür Odası olarak kullanılmaktadır. Tavanı Barok üslupta yapılmış kalem işleriyle süslenmiştir.(resim 11)

11-Meydan-ı Şerif tavan süslemeleri

12-Çelebi Dairesinin genel görünümü

Çelebi Dairesi

Müzenin kuzey batısında Derviş Hücreleri'nin arka tarafındaki bahçe içerisinde yer almaktadır.(resim 12) 19.yy.da yaptırılan Çelebi Dairesi tek katlı olup, bir salon ile dört odaya sahiptir. Salonun tavanı kalem işi süslenmiştir.(resim13) Çelebi Dairesi Şeyh Efendi'nin evi olarak kullanılmıştır.

13-Çelebi dairesinin kalem işi süslemeleri

14-Niyaz Penceresi

Niyaz Penceresi

Hz. Mevlâna'nın Türbesi'nin güney yönünde İhtisas Kütüphanesi'nin içeri-

sinde yer almaktadır. Türbe kısmına açılan pencerenin alınlığında yağlı boya ile yapılmış yeşil destarlı Mevlevi sikkesi bulunmaktadır. Sikkenin üzerinde Mevlâna'nın şu rubaisi yazılıdır.(resim 14):

“Garip, senin kapından başka bir yere yol bulamasın diye bütün kapılar kapanmıştır; ey keremde, yücelikte, nur saçıcılıkta Güneşin de, Ayında, yıldızların da kendisine kul köle kesildiği güzel; ancak senin kapın açık bırakılmıştır.”

1996 yılında Mevlana soyundan Makam Çelebisi Celaleddin Çelebi'den bir sohbet esnasında şadırvanın yapımı ile alakalı olarak aşağıda naklettiğim şu rivayeti dinlemiştim: *“Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim'in, Mısır seferine giderken dergahı ziyaret ettiği ve Niyaz Penceresi'nden dua ettiği anlatılmaktadır. Padişaha Mısır'ın fetih müjdesi burada verilmiştir. Padişahta bu fetih bize nasip olursa dönüşte dergahın su ihtiyacını karşılayacağını söylemiş sefer dönüşünde de bahçede bulunan şadırvanı yaptırmıştır”*

Şadırvan

Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim tarafından yaptırılmıştır.(resim 15) Suyu Dutlu'dan getirilen şadırvan, 1595 yılında, Sultan Mehmet ve 1868 yılında Sultan Abdülaziz tarafından tamir ettirilmiştir¹⁰. Şadırvanın yapım ve onarımlarını gösteren kitabesi şadırvanın güney tarafında demir şebekenin hizasında yer almaktadır. Şadırvanın havuzunda bulunan 16 dilimli mermer göbek Ulu Arif Çelebi zamanında Kütahya'dan Mevlâna Dergahı'na hediye olarak gönderilmiştir.¹¹ Şadırvanın yapım ve onarım kitabesi bulunmaktadır. 1932 yılında yıktırılan üst örtüsü 1990 yılında yeniden yaptırılmıştır.

15-Şadırvan

16-Şeb-i Arus Havuzu

Şebi Arûs Havuzu

Derviş Hücrelerinin önünde bulunan havuz, mermerden altı köşeli olarak yapılmıştır. Suyun aktığı mermer lüle, ejder biçiminde yaptırılmıştır.

Eskiden, mevleviler Şebi Arûs yaz mevsimine denk geldiğinde bu havuzun etrafında sema yapmışlar bunun için havuza Şebi Arûs Havuzu denilmektedir. Günümüzde ziyaretçiler havuza bozuk paralarını atarak dilek tutmaktadır.

¹⁰ Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara, 1971, . 373

¹¹ Abdülbaki Gölpinarlı, Mevlânadan Sonra Mevlevilik, İstanbul, 1953, s. 154

lar.(resim 16)

Selsebil

Bahçenin kuzeyinde Derviş Hücreleri'nin önünde bulunmaktadır. Selsebil Hemdem Said Çelebi (1814-1859) zamanında bugünkü kütüphane binasının karşısına yaptırılmış, 1958 yılında bugünkü yerine taşıtılmıştır. Selsebilin alınlığına Roma dönemine ait bir lahit kapağı yerleştirilmiştir¹².

Selsebilin aynalığındaki çanakcıklar 1-2-3-2-1 tertibiyle sıralanmıştır. Bir noktadan çıkan su, çanaklara dağıldıktan sonra tekrar büyük bir çanakta toplanmaktadır. (resim17)

17-Selsebil

Hürrem Paşa Türbesi

Mutfağın doğu yönünde yer alan türbe, klasik Osmanlı dönemi eserlerinden olup sekizgen plana sahiptir. Gödene taşından yapılmıştır. Türbe girişinin önünde yer alan revak ve türbe kubbe ile örtülüdür. Türbe 1529 yılında vezir İbrahim Paşa tarafından Karaman Beylerbeyi Hürrem paşa için yaptırılmıştır¹³. Türbe içinde iki adet mermer mezar sandukası bulunmaktadır. Sandukalardan birisi Hürrem Paşa'ya diğeri Kanuni dönemi devlet adamlarından Hacı Bey'e aittir.

Türbenin yapım kitabesi giriş kapısının üzerinde yer almaktadır. Kitabenin üzerinde bulunan mermer alnlık, rumi , palmet ve stilize hayvan figürleriyle süslenmiştir.

Sinan Paşa Türbesi

Müze bahçesinin güney yönünde yer alan sekizgen planlı türbe, kesme taştan 1574 yılında Karaman Beylerbeyi Sinan Paşa için yaptırılmıştır¹⁴. Üzeri kubbe ile örtülüdür. Türbenin yapım kitabesi giriş kapısının üzerinde yer almaktadır. Pencerelerin alınlıklarında iki renkli taş kullanılmıştır. Türbe içinde mermerden yapılmış dikdörtgen bir sanduka ve baş taşı bulunmaktadır. Türbenin içi ve kubbe geçişleri 19. yy. kalem işi süslemelerle bezenmiştir.(resim 18)

Hasan Paşa Türbesi

İhtisas Kütüphanesi'nin batı yönünde yer alan sekizgen planlı türbe kesme taştan 1573 yılında Karaman Beylerbeyi Hasan Paşa için yaptırılmıştır. Üzeri kubbeye örtülüdür. Yapım kitabesi giriş kapısı üzerinde yer almaktadır. Müze binalarına bitişik olan türbenin içeriye açılan bir kapısı daha bulunmaktadır. Türbe dergah döneminde kütüphane olarak kullanılmıştır. 1990 yılı onarımlarında türbenin zemininde ısınma amaçlı bir ocak bulunmuştur. Türbe içerisinde sanduka bulunmamaktadır.

— — — —

¹² Yılmaz Önge, " Konya Mevlâna Dergahındaki Selsebil". Anıt, 1964, s.12

¹³ Zeki Oral, " Hürrem Paşa Türbesi", Anıt, Sayı 2, s. 17

¹⁴ Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara, 1971, s. 379

16-Bahçe içerisinde yer alan türbelerden görünüm

Fatma Hatun Türbesi

Sekizgen planlı türbe kesme taştan 1585 yılında Karaman Beylerbeyi Murad Paşa kızı Fatma Hatun için yaptırılmıştır¹⁵. Üzeri kubbeye örtülmüştür. Yapım kitabesi giriş kapısının üzerinde yer almaktadır. Türbenin iç kısmında 19.yy ait kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Kubbeye geçiş üçgenlerindeki madalyonlar üzerinde Allah, Muhammed, besmele ve dört halifenin isimleri yazılıdır. Türbe içerisinde bulunan mermer sandukanın baş taşı kadın başlığı biçiminde işlenmiştir.

Türbe, günümüzde Ferit Uğur ve Hacı Mehmet Dişşöken'in kitapları ile Hazine-i Evrak arşivlerinin bulunduğu kütüphane olarak kullanılmaktadır.

Mehmet Bey Türbesi

Türbe, yanları açık, dört sütun üzerine kubbeli olarak yapılmıştır. 1535 yılında Mehmet Bey için yaptırılmıştır¹⁶. Üzeri kurşunla kaplı kubbe ile örtülmüştür. Türbenin yapım kitabesi bulunmamaktadır. Zemini taş döşelidir. Burada bulunan mermer mezar sandukası 1534 yılında ölen Bosna'lı Mustafa Paşa'nın oğlu Mehmet Bey'e aittir. Türbe de bundan başka iki mezar sandukası daha bulunmaktadır. Türbe son olarak 1957 yılında onarım görmüştür.

Eflaki Dede Türbesi

Müzenin doğu yönünde bahçe içerisinde bulunmaktadır. Türbe Mevlevilik hakkında menakıbnameler yazmış olan Ahmet Eflaki Dede'nin 1361 yılında ölümü üzerine yapılmıştır. Eyvan biçiminde yapılmış olan türbe büyük oranda yıkılmıştır.

Ahmet Eflaki, Mevlâna'nın torunu Ulu Arif Çelebi'nin yaptığı bütün gezilere katılmıştır. "Ulu Arif Çelebi'nin ölümünde çelebi için yaptırılan tabut kısa gelince onun ayaklarını toplayarak kısaltması ve defin işini bir gün sonra yapması onun Mevlâna ailesinin yanında sözü kabul gören bir kişi olduğunu göstermektedir. Ayrıca dergahların açık olduğu zamanlar ihya gecesi deni-

¹⁵ Zeki Oral, " Murat Paşa Kızı Türbesi", Anıt S.4, s.2

¹⁶ Mehmet Yusufoglu, " Mehmet Bey Türbesi", Anıt S.2, 1929, s.19

len Pazar ve Perşembe geceleri Mevlâna türbesinden iki derviş oradan kandil getirip Eflaki'nin baş ucunda yakarak sabaha kadar mezarına aydınlık verdikleri bilinmektedir"¹⁷.

Eflaki'nin Türbesi dergahlar kapatıldıktan sonra Kadınhanlı Topbaş Hoca Efendi'ye geçmiş burada bulunan Eflaki Dede'nin mezartaşı Prof.Dr. F. Nafiz Uzluk tarafından Mevlâna Müzesi'ne getirilerek kaybolmaktan kurtarılmıştır. Mezartaşı günümüzde Mehmet Bey Türbesinde sergilenmektedir.

Tuzcu Baba Türbesi

Müzenin Gül Bahçesi içerisinde doğu yönde yer almaktadır. 1980 yılına kadar evlerin arasında bulunan türbe Gül Bahçesinin yapılması için bu alanın istimlak edilmesiyle yıkılan türbenin mezar taşları Mevlâna Müzesi'ne kaldırılmıştır. Mezar taşları müzeye kaldırılan mezarlığın kaybolmaması için bu alan bir metre yüksekliğinde kesme taşlarla çevrilmiştir. Mezar taşları okunduğunda burasının bir Bektaşî Tarikatına mensup kişinin mezarı olduğu anlaşılmıştır. Halk tarafından Demriye Tekkesi olarak bilinen bu mezarlık sıranmış yerlerden birisidir. Sigil ve demriye hastalığı için ziyaret edilmektedir.

İhtisas Kütüphanesi

Postnişin Mehmed Said Hemdem Çelebi 1854 yılında dergahta bulunan kitaplar ile kendi kütüphanesindeki kitapları bir araya getirerek envanter defterine kayıtlarını yapmıştır. Ayrıca kitapları dört ayrı mühürle mühürleyerek Hasan Paşa Türbesi'nde kütüphaneyi kurmuştur. Daha sonra Mevlâna Türbesi'nin güney yönüne bitişik olan payanda ile Hasan Paşa Türbesi'nin arası ahşapla kapatılarak kütüphane olarak kullanılmıştır. Dergahların kapatılmasından sonra 1926 yılında Müze Müdürü Yusuf Akyurt tarafından kitapların kayıtları tekrar yenilenmiştir. 2500 kadar yazma eserinin bulunduğu kütüphanede 11.000 kitap bulunmaktadır. Yazma kitapların kataloğu Rahmetli Abdülbaki Gölpınarlı tarafından hazırlanmış, 1972 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından üç cildi, 1994 yılında da dördüncü cildi bastırılmıştır.

Kaynaklar:

- » Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlânadan Sonra Mevlevilik, İstanbul, 1953.
- » Ahmet Eflaki, Ariflerin Menkıbeleri, İstanbul, 1964.
- » Feridun Nafiz Uzluk, " Ahmet Eflaki Dede", Belleten, Ayrı BasımAnkara, 1962.
- » Haluk Karamağaralı, "Mevlâna'nın Türbesi", Türk Etnografya Dergisi, VII-VIII, 1964-1965.
- » Hasan Özönder, Konya Mevlâna Dergahı, Ankara 1979.
- » İ.Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, Konya 1964.
- » Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara, 1971.
- » Mehmet Yusufoglu, " Mehmet Bey Türbesi", Anıt S.2, Konya 1929.
- » Naci Bakırcı, "1997 Yılı Mevlana Müzesi Semahane Kurtarma Kazısı,IX. Müze Kurtarma Kazıları Semineri. S.98
- » Yılmaz Önge, " Konya Mevlâna Dergahındaki Selsebil". Anıt, 1964, s.12
- » Yılmaz Önge, "Konya Mevlâna Dergahında Yapılan son Onarımlar Hakkında Bazı Düşünceler", VII. Vakıf Haftası Bildirileri, Ankara 1990.
- » Yusuf Akyurt, Konya Asan Atika Müzesi 1926-1934 Seneleri Umumi Raporu (yayınlanmamış). s.53
- » Yusuf Akyurt, Konya Asan Atika Müzesi Rehberi, İstanbul 1930.
- » Zeki Oral, " Hürrem Paşa Türbesi", Anıt, Sayı 2, s. 17
- » Zeki Oral, " Murat Paşa Kızı Türbesi", Anıt S.4, s.2.

— — —

¹⁷ Feridun Nafiz Uzluk. " Ahmet Eflaki Dede", Belleten, Ayrı BasımAnkara, 1962,,s.16